

Національний
банк України

**Зміни в регулюванні діяльності
фінансових компаній:
оновлені пруденційні вимоги,
визначення значимих фінансових компаній
та додаткові обмеження
господарської діяльності**

Департамент методології регулювання
діяльності небанківських фінансових установ

презентація на зустріч з ринком
фінансових компаній

м. Київ, 19 вересня 2025 року

Зміни в регулюванні діяльності фінансових компаній

Наприкінці серпня та на початку вересня 2025 року було прийнято ряд нормативно-правових актів Національного банку України з метою вдосконалення регулювання діяльності фінансових компаній

Зокрема були прийняті:

Зміни до Положення про пруденційні вимоги до фінансових компаній

Положення про критерії, за якими визначається значимість фінансової компанії

Зміни до деяких нормативно-правових актів Національного банку України з питань авторизації надавачів фінансових послуг

Зміни до Положення про авторизацію надавачів фінансових послуг та умови здійснення ними діяльності з надання фінансових послуг

Зміни до Положення про вимоги до системи корпоративного управління та системи внутрішнього контролю фінансової компанії

Постанова Правління Національного банку України від 27.08.2025 №100

Постанова Правління Національного банку України від 27.08.2025 №102

Постанова Правління Національного банку України від 28.08.2025 №105

Постанова Правління Національного банку України від 02.09.2025 №108

Постанова Правління Національного банку України від 02.09.2025 №109

набувають чинності з 01.01.2026

набуло чинності з 01.09.2025

набули чинності з 03.09.2025 (пункти 1, 3, 4 змін - з 01.01.2026)

набули чинності з 04.09.2025

набули чинності з 04.09.2025

1. Оновлені пруденційні вимоги до фінансових компаній

Необхідність оновлення пруденційних вимог до фінансових компаній

Постановою Правління Національного банку від 27.08.2025 № 100 затверджено Зміни до Положення про пруденційні вимоги до фінансових компаній

Змінами оновлено пруденційні вимоги до фінансових компаній з метою:

Запобігання штучному завищенню пруденційних показників	Національним банком виявлено практику завищення фін. компаніями розміру власного капіталу за рахунок: ■ дооцінки капіталу (20 фін. компаній на загальну суму понад 980 млн грн)*; ■ додаткового капіталу, сформованого не в грошовій формі (5 фін. компаній включили в такий капітал безоплатно одержані необоротні активи на загальну суму 126 млн грн)*; ■ резервного капіталу, сформованого не за рахунок прибутку (4 фінкомпанії сформували такий капітал за рахунок внесків учасників з непідтверджених джерел на загальну суму 53 млн грн)*
Реагування на нетипову інвестиційну діяльність	■ Національним банком виявлено випадки докапіталізації фінансових компаній із подальшим спрямуванням внесених коштів в довгострокові інвестиції, що обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств (тобто, асоційованих або дочірніх підприємств). Метою таких операцій не є реальна докапіталізація фінкомпаній; ■ 22 фін. компанії мають довгострокові фінансові інвестиції, що обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств, на загальну суму понад 255 млн грн;
Підвищення фінансової стійкості	■ Мандатом НБУ є встановлення пруденційних вимог до фінансових компаній, зокрема, з метою забезпечення їх фінансової стійкості (частина третя статті 39 Закону “Про фінансові послуги та фінансові компанії”); ■ Елементи капіталу та активи, які сформовані не в грошовій формі, не можуть поглинати збитки.

* Розрахунки зроблені під час розроблення проєкту Змін за даними регуляторної звітності фінкомпаній на 01.07.2025

Вирахування з власного капіталу

Змінами запроваджено вирахування з власного капіталу для цілей визначення його достатності елементів, що мають негрошову природу та не здатні поглинати збитки

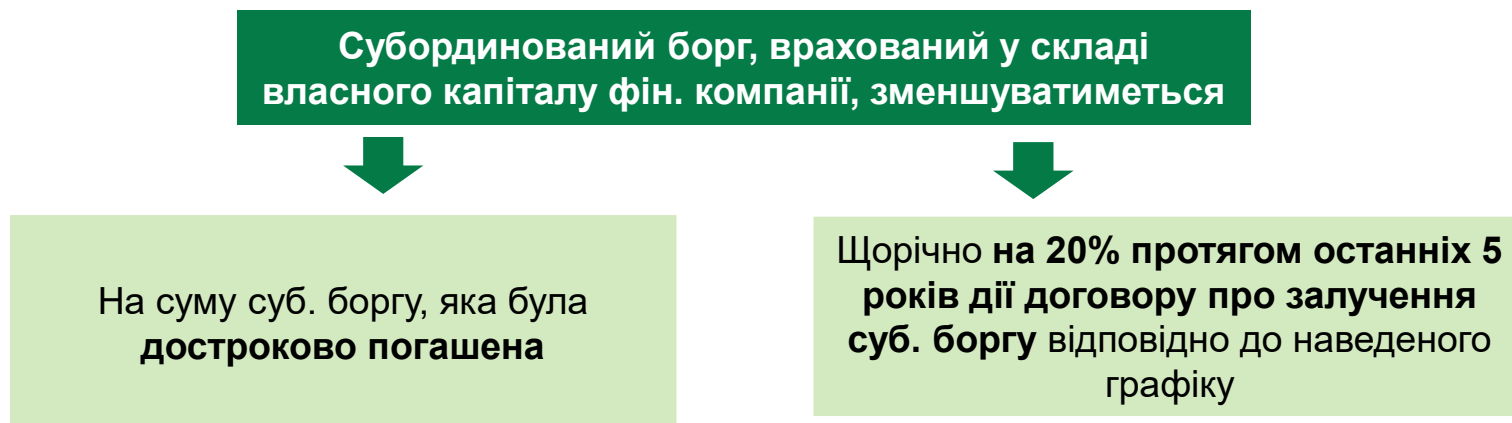
Фінансові компанії повинні будуть дотримуватися достатнього рівня власного капіталу після вирахування наступних елементів:

- дооцінки активів (крім державних цінних паперів), які обліковуються у капіталі в дооцінках;
- довгострокових фінансових інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств;
- резервного капіталу, сформованого не за рахунок прибутку/ доходу;
- додаткового капіталу, сформованого за рахунок безоплатно отриманих необоротних активів та інших джерел, крім грошових внесків учасників фінансової компанії і накопичених у складі додаткового капіталу курсових різниць, що виникли внаслідок валютних внесків учасників до статутного капіталу

Достатній розмір власного капіталу залишається незмінним і дорівнює, як і в чинному Положенні про пруденційні вимоги до фінансових компаній, від 10 до 50 млн грн (залежно від кількості та видів фінансових послуг, що надає фінкомпанія)

Врегульовано порядок зменшення субординованого боргу в складі власного капіталу

Графік зменшення суб. боргу, що враховується у складі власного капіталу:

Строк до закінчення дії договору про залучення суб. боргу	Сума суб. боргу, що враховується у складі власного капіталу
> 4 років	100 %
Від 4 до 3 років	80 %
Від 3 до 2 років	60 %
Від 2 до 1 року	40 %
< 1 року	20 %

Уточнено показники у формулі лeverиджу

Формула і
нормативне
значення
лeverиджу не
змінилися

Розраховуватиметься як і зараз:
співвідношення суми статутного і резервного капіталу (зменшеної на
вирахування та збільшеної на річний прибуток*) до зобов'язань.

Нормативне значення – **не менше 3%**

Уточнюються
окремі показники
у формулі

Резервний капітал
(чисельник формули)

Резервний капітал,
сформований за рахунок
прибутку / доходу

Залишкова вартість
наданих гарантій
(знаменник формули)

Сума наданих гарантій/
контргарантій

Новий показник у
знаменнику формули

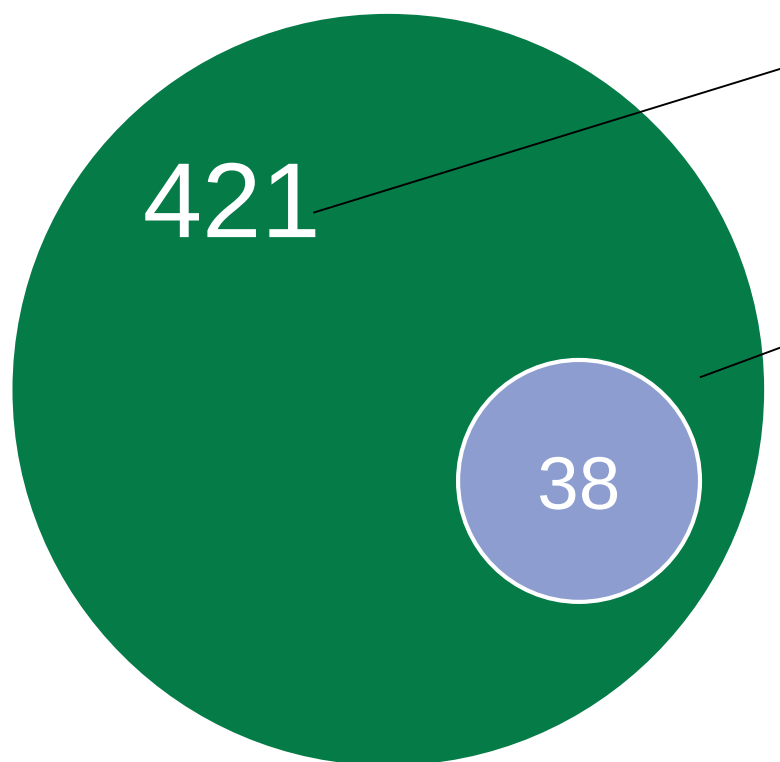
Залишкова вартість наданих
відкличних кредитних лімітів

* враховується сума річного нерозподіленого прибутку, зазначена у перевірній аудитором звітності (за умови, що аудиторський звіт містить немодифіковану думку) за вирахуванням отриманих збитків та розподілів капіталу після дати складання річної звітності

Вплив оновлених вимог на фінансові компанії

Зміни до Положення про пруденційні вимоги до фінансових компаній набирають чинності з 01.01.2026. З цієї дати фінансові компанії мають виконувати оновлені вимоги щодо достатності власного капіталу, зменшеного на відрахування

Всього **421 фінансова компанія**, на які поширюється Положення про пруденційні вимоги до фінансових компаній*

38 фінансових компаній (9% ринку) мають до 01.01.2026 збільшити розмір власного капіталу за рахунок грошових внесків своїх учасників, нарощення прибутків, шляхом залучення субординованого боргу (який може враховуватися у власному капіталі після одержання дозволу Національного банку)

* вимоги Положення не поширюються на Фонд часткового гарантування кредитів у сільському господарстві (для якого встановлені спеціальні пруденційні вимоги згідно з постановою Правління від 19.08.2022 № 184) та на Фонд розвитку підприємництва (на який до 01.01.2026 не поширюється дія Закону «Про фінансові послуги та фінансові компанії»);

2. Положення про критерії, за якими визначається значимість фінансової компанії

Критерії визначення значимих фінансових компаній

1. Значення показника діяльності фінансової компанії, розрахованого за сумою індикаторів, визначених в таблиці, становить **не менше 5**.

№ з/п	Індикатор (I_i)	Коефіцієнт зважування W_i , %
1	Обсяг активів фінансової компанії та позабалансових зобов'язань станом на звітну дату за даними звітності за 12 місяців	30
2	Обсяг наданих фінансових послуг фізичним особам з надання коштів та банківських металів у кредит станом на звітну дату за даними звітності за 12 місяців	10
	Обсяг наданих фінансових послуг юридичним особам з надання коштів та банківських металів у кредит станом на звітну дату за даними звітності за 12 місяців	10
	Обсяг наданих послуг з фінансового лізингу станом на звітну дату за даними звітності за 12 місяців	10
	Обсяг наданих послуг з факторингу станом на звітну дату за даними звітності за 12 місяців	10
	Обсяг наданих послуг з надання гарантій станом на звітну дату за даними звітності за 12 місяців	10
	Обсяг наданих послуг з переказу коштів без відкриття рахунку	10
	Обсяг купленої та проданої готівкової іноземної валюти	10
	<i>За виключенням активів, позабалансових зобов'язань, та обсягів наданих послуг фінансових компаній, у яких 50 і більше відсотків акцій (часток) належать державі</i>	

Критерії визначення значимих фінансових компаній

частка активів фінансової компанії та її позабалансових зобов'язань становить не менше 1% від загального обсягу активів та позабалансових зобов'язань фінансових компаній на дату оцінювання (за виключенням активів та позабалансових зобов'язань фінансових компаній, у яких 50 і більше відсотків акцій/часток належать державі)

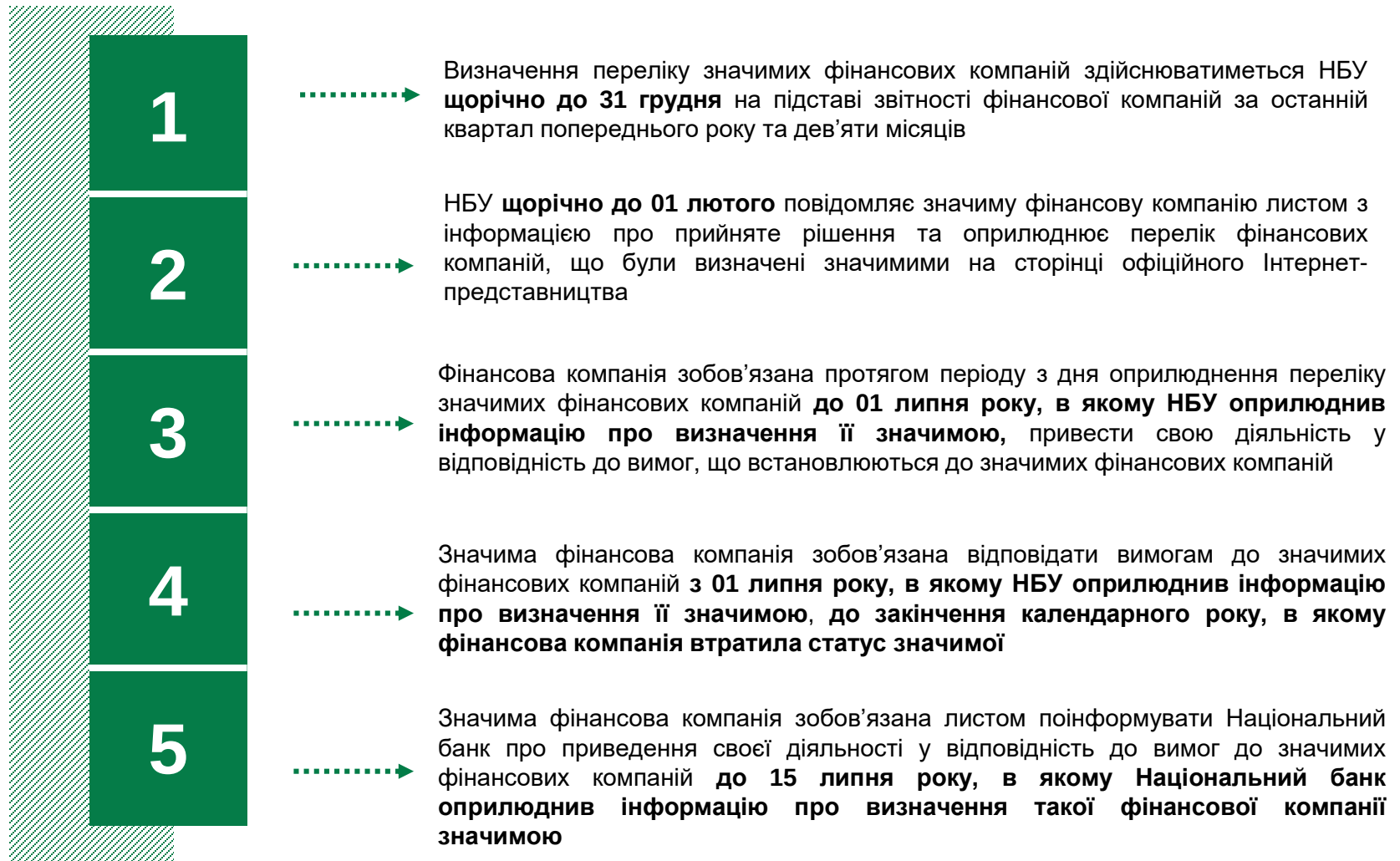
фінансова компанія є відповідальною особою визнаної Національним банком фінансової групи з числа середніх та великих груп, регулювання та нагляд за якою здійснюється Національним банком

фінансова компанія має ризик порушення прав споживачів фінансових послуг на рівні “Високий” або “Дуже високий”, що встановлений Національним банком

фінансова компанія, незалежно від обсягів своєї діяльності, за останні 12 місяці надавала фінансові послуги в рамках державних програм визначеному колу осіб, що передбачають окремі, визначені такими програмами, умови надання фінансових послуг*

* Дія Положення не поширюється на Фонд часткового гарантування кредитів сільського господарства

Строки визначення та приведення діяльності значимої фінансової компанії у відповідність до посилених вимог

Можлива кількість значимих фінансових компаній

За результатами моделювання, **≈ 60 фінансових компаній можуть бути визначені значимими**
(згідно зі звітністю за III-IV квартали 2024 року)

10 фінансових компаній
у сфері надання **кредитів**
фізичним особам

10 фінансових компаній
у сфері надання **за обсягом купленої та**
проданої готівкової іноземної валюти

8 фінансових компаній, частка активів та
позабалансових зобов'язань яких
становить не менше 1% від загального
обсягу на дату оцінювання

7 фінансових компаній
у сфері надання **кредитів**
юридичним особам

6 фінансових компаній
у сфері надання послуг
фінансового лізингу

6 фінансових компаній
у сфері надання послуг **факторингу**

6 фінансових компаній,
які є відповідальними
особами небанківської
фінансової групи з числа
середніх та великих груп

4 фінансові компанії
у сфері **переказу коштів без відкриття**
рахунку

1 фінансова компанія
у сфері надання **гарантій**

3 фінансові компанії, які відповідають критерію наявності ризику порушення прав споживачів фінансових послуг на рівні
“Високий” або “Дуже високий” (за даними станом на 01.07.2025)

**3. Встановлення додаткових вимог
до значимих фінансових компаній:
зміни до Положення про авторизацію надавачів
фінансових послуг та умови здійснення ними
діяльності з надання фінансових послуг**

Ключові нові вимоги до значимих фінансових компаній

**Розробка та подання
детального плану
діяльності та щорічне його
оновлення**

**Всебічна
невідкладна перевірка
нових власників
істотної участі у значимій
фінансовій компанії**

**Всебічна невідкладна
перевірка
Національним банком
керівників фінансової
компанії відразу після їх
призначення на
відповідність
кваліфікаційним вимогам**

**Невідкладна перевірка
джерел
походження
статутного
капіталу відразу
після його
збільшення**

Вимоги до плану діяльності

План діяльності значимої фінансової компанії розробляється на 3,5 роки (починаючи з 1 липня)

План діяльності значимої фінансової компанії подається до Національного банку до 1 червня.

Значима фінансова компанія щорічно проводитиме оцінку виконання плану діяльності та його оновлюватиме на наступний період, а також подаватиме до Національного банку оновлений план діяльності до 1 червня.

Повідомлення
фінансової
компанії про її
визначення
значимою

Подання плану
діяльності/онов
леного плану до
Національного
банку України

1 лютого

1 червня

1 липня

Розробка та затвердження плану
діяльності значимою фінансовою
компанією

3,5 роки - реалізація значимою
фінансовою компанією плану
діяльності та оновлення плану
наступного року до 01 червня

Значима фінансова компанія повинна проводити щорічно оцінку виконання плану діяльності та його оновлювати на наступні 3,5 роки до закінчення календарного року, в якому фінансова компанія втратила статус значимої фінансової компанії

Перевірка керівників та власників істотної участі у значимих фінансових компаніях

Всебічна та невідкладна перевірка керівників та власників істотної участі у значимих фінансових компаніях:

- Передбачено **попередню оцінку** значимою фінансовою компанією відповідності **потенційних власників істотної участі** у значимій фінансовій компанії на їх відповідність вимогам щодо ділової репутації та фінансового/майнового стану та повідомлення Національного банку про результати такої перевірки;
- **Детальна перевірка власника істотної участі** розпочинається відразу після подання до Національного банку України документів з повідомленням про набуття або збільшення істотної участі у значимій фінансовій компанії, що включає право вимагати надання додаткової інформації, пояснень, подання документів. Перевірка здійснюється на відповідність **вимогам до ділової репутації та фінансового/майнового стану** особи.

- **Детальна перевірка** керівника розпочинається відразу після подання документів до Національного банку України після призначення у значимій фінансовій компанії на його **відповідність вимогам щодо ділової репутації та професійної придатності**.
- У разі виявлення підстав за результатами перевірки (наприклад, невідповідності вимогам до професійної придатності, недостовірності поданої інформації щодо особи, тощо) Кваліфікаційна комісія обов'язково проводить **співбесіду** з таким керівником.

Перевірки стосуватимуться **власників істотної участі, які набудуть істотну участь або збільшать істотну участь до нових рівнів після визначення фінансової компанії значимою та керівників, яких буде призначено після визначення фінансової компанії значимою.**

Невідкладна перевірка джерел походження коштів для збільшення статутного капіталу

У разі збільшення статутного капіталу значимої фінансової компанії:

Перевірка збільшення статутного капіталу фінансової компанії (крім значимих)

Документи щодо збільшення статутного капіталу подаються до 1 квітня станом на 1 січня поточного року у разі збільшення розміру статутного (складеного) капіталу за результатами попереднього року.

Перевірка збільшення статутного капіталу значимої фінансової компанії

Перевірка джерел походження статутного капіталу значимої фінансової компанії відразу після його збільшення, так як документи для оцінки фінансового/майнового стану учасників, які здійснили додаткові внески та інші документи подають протягом 15 робочих днів з дати збільшення статутного капіталу.

Якщо статутний капітал збільшено за рахунок додаткових внесків, то оцінюється фінансовий/майновий стан таких осіб: перевіряються джерела походження коштів та достатність коштів в особи до внесення коштів до капіталу.

Наслідки недотримання будь-яких вимог: у разі порушення зазначених вимог Національний банк зможе анулювати ліцензію

**4. Встановлення додаткових вимог
до значимих фінансових компаній:
зміни до Положення про вимоги до
системи корпоративного управління та
системи внутрішнього контролю
фінансової компанії**

Додаткові вимоги до значимих фінансових компаній в частині організації системи внутрішнього контролю

Положення про вимоги до системи корпоративного управління та системи внутрішнього контролю фінансової компанії (далі – Положення №185) доповнено вимогами до значимих фінансових компаній щодо необхідності:

проведення самооцінки з метою виявлення ризиків визначених у пунктах 40, 46 Положення №185 та визначення додаткових ризиків, притаманних діяльності фінансової компанії

внесення відповідних змін до документів з планування діяльності фінансової компанії;

доведення інформації щодо результатів самооцінки ризиків органу управління фінансової компанії

доведення інформації про результати самооцінки ризиків **Національному банку України** протягом 5 робочих днів з дати складення звіту про результати самооцінки ризиків, але не пізніше 15 липня року, в якому Національний банк оприлюднив інформацію щодо визначення фінансової компанії значимою

5. Запровадження обмежень на здійснення фінансовими компаніями господарської діяльності

Існуючі обмеження господарської діяльності фін. компаній

Закон України “Про фінансові послуги та фінансові компанії”:

1) визначає окремі види діяльності, які заборонені для фінансової компанії, зокрема діяльність у сфері матеріального виробництва та торгівлі (крім випадків, визначених законом; наприклад, лізинг)

2) надає право Національному банку встановлювати інші обмеження щодо господарської діяльності у нормативно-правових актах НБУ

Положення про авторизацію передбачає зараз такі обмеження щодо діяльності фінансової компанії, а саме **обмежено**:

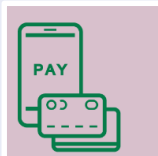
види господарської діяльності у сфері послуг, які відповідно до законів України не можуть поєднуватися (суміщатися) з наданням фінансових послуг: наприклад, здійснення професійної діяльності на ринках капіталу є виключним видом діяльності.

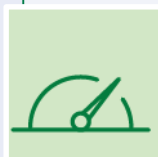
здійснення діяльності у лотерейній сфері

види господарської діяльності у сфері послуг, які відповідно до законів України не мають права здійснювати фінансові установи (наприклад, азартні ігри)

надання послуг, що є допоміжними до платіжних послуг відповідно до Закону про платіжні послуги (послуги оператора платіжної системи; послуги технологічного оператора; послуги з надання інформаційних та комунікаційних технологій, сервісного обслуговування платіжних пристроїв та ін.)

діяльність з організації та проведення спортивного покеру, кіберспорту

Обмеження господарської діяльності

Запроваджено додаткові обмеження на здійснення фінансовими компаніями іншої господарської діяльності, не пов'язаної з наданням фінансових послуг:

20 %

Доходи від здійснення іншої господарської діяльності фінансової компанії, не пов'язаної з наданням фінансових послуг, повинні становити не більше 20% від усіх доходів такої фінансової компанії станом на 01.07 та 01.01 щороку.

Розраховуватись 20% будуть відповідно до показників доходів фінансової компанії від іншої господарської діяльності, що подається до НБУ в складі регуляторної звітності

80%

Відповідно, не менше 80% доходів фінансової компанії мають складати доходи від здійснення діяльності з надання фінансових послуг.

Обмеження набирає чинності з **1 січня 2026 року**. Перевірка здійснюватиметься двічі: за 6 місяців і за рік (тобто, перший раз перевірятиметься дотримання цього обмеження станом на 01.07.2026)

Доходи від іншої господарської діяльності

< 20%

Доходи фінансової компанії від здійснення іншої господарської діяльності, не пов'язаної з наданням фінансових послуг, визначатимуться за наступними **показниками регуляторної звітності** (виключний перелік показників):

- Інші доходи, що не пов'язані з наданням фінансових послуг (LRF014011);
- Дохід від участі в капіталі (LRF014020);
- Інший дохід від господарської діяльності (LRF014025);
- Дохід від безоплатно одержаних необоротних активів (LRF014026);
- Інші доходи (LRF014028);
- Інші доходи від операційної діяльності (LRF014019);
- Дохід, отриманий від надання фінансових послуг від імені та за дорученням фінансових установ (посередницькі послуги) (LRF014009)

Усі доходи фінансової компанії визначатимуться за даними регуляторної звітності за показником звітності **LRF014029 “Усього доходів”** файла LRF01 “Дані регуляторного балансу”

Що не включатиметься в обмеження в 20%

доходи від надання в оренду (суборенду) майна, що належить фінансовій компанії на праві власності та/або користування і не використовується для здійснення діяльності, крім доходів від надання послуг оперативного лізингу

доходи, відображені за результатами проведених операцій із **залучення коштів** відповідно до частини другої статті 14 Закону про фінансові послуги (безповоротна фінансова допомога, грант, тощо)

доходи від продажу, обслуговування та ремонту фінансовими компаніями, які мають право надавати послугу фінансового лізингу, майна, що відповідає вимогам, визначеним частиною першою статті 6 Закону України “Про фінансовий лізинг”, а також від здійснення такими компаніями іншої діяльності у сфері торгівлі за умови, що здійснення іншої діяльності у сфері торгівлі пов’язане з наданням послуги фінансового лізингу

доходи, пов’язані з діяльністю фінансової компанії, яку вона може здійснювати **відповідно до нормативно-правових актів**, затверджених **Кабінетом Міністрів України** або **органами місцевого самоврядування**

доходи з обслуговування, управління майном, набутим фінансовою компанією в результаті **звернення стягнення на предмет застави (іпотеки)**, за умови відчуження такого майна або передачі його в управління довірчому власнику не пізніше 2 років з моменту набуття (крім доходу, отриманого від реалізації застави)

Дякую за увагу!

